

Kjersti
Annesdatter
Skomsvoldová

ČÍM JDU
RYCHLEJI,
TÍM JSEM
MENŠÍ

ARGO

**Kjersti
Annesdatter
Skomsvoldová**

**ČÍM JDU
RYCHLEJI,
TÍM JSEM
MENŠÍ**

Z norštiny přeložil Ondřej Vimr

ARGO

Překlad knihy byl vydán s finanční podporou
Nadace norské literatury v zahraničí NORLA

This translation has been published with the financial
support of NORLA.

Argo, 2014

JO FORTERE JEG GÅR, JO MINDRE ER JEG

Copyright © Forlaget Oktober A/S, 2009

All rights reserved

Translation © Ondřej Vimr, 2014

ISBN 978-80-257-1094-4 (váz.)

ISBN 978-80-257-1146-0 (e-kniha)

Espenovi, Åsmundovi, mámě a tátovi

Vždycky mě potěšilo, když jsem si něco mohla odškrtnout. Čelenky, zimu, jaro, léto, podzim. Epsilonův pracovní život. Hotovo, vyřízeno. Svoje následky měla moje netrpělivost tenkrát, když mi Epsilon dal k narozeninám orchidej. Nijak zvlášť jsem si orchidej nepřála, nikdy jsem nechápala, co lidi na kytkách mají, nakonec přece stejně zvadnou. Nejvíc jsem si přála, aby Epsilon šel do důchodu. „Jenže já si občas potřebuju odpočinout od té...“, a už to vypadalo, že řekne „společné samoty“, ale pak řekl „nahoty“. „Tím myslíš mě?“ zeptala jsem se. „Nikoho jsem nejmenoval,“ ohradil se.

Tak už jsem se pak svlékala radši před orchidejí a co nevidět na ní vyrašily pupeny, obsypala se růžovými květy. „Kdybys měla takový účinek na mě, to bych si nechal líbit,“ komentoval to Epsilon.

K orchideji byl přibalený návod k použití, kde se psalo, že po odkvětu se má seříznout a za šest měsíců že znovu vykvete. Dennodenně jsem ji sledovala, jestli už nehodlá

odkvést. Nakonec jsem to nevydržela, lepší to vyřídit rovnou, řekla jsem si a všechny květy jsem ustříhala, zbyly jen dva tenké stonky.

„Co se to tady stalo?“ podívoval se Epsilon, když přišel z práce. „Jinak to nešlo,“ vysvětlovala jsem. „Nechtěla odkvést. Ale neboj, za šest měsíců zase vykvete, na podzim. Kdybych s tím ještě otálela, tak bychom taky mohli čekat až do zimy.“

Ale přišel podzim, po něm zima, jaro a květy nikde, orchidej to nepřežila a k dalším narozeninám jsem dostala dekorační polštářek.

Jak tu tak ležím v posteli, nejsem vůbec netrpělivá, naopak, a přála bych si, abych si to málo, co mi ze života zbývá, mohla schovat na dobu, až budu vědět, jak s tím naložit. To ale nejde, to bych se musela uložit do mrazáku a ten my máme jen takový malý nad lednicí. Venku slyším lidi, jak jdou z práce domů a dohadují se, co si dají k večeři, zatímco já tu ležím, celé mi to připomíná jednu knížku, kterou jsem četla.

Asi bych měla zhasnout. I když to vlastně nehraje žádnou roli, chlap s kosou vidí i po tmě, ten si mě najde i tak. Cítím něco? V nohou? V rukách? Celkem by mě zajímalo, na co umřu. Zahýbám prsty na nohou i na rukou. Levou půlku těla mám ochrnutou, to je naprosto jasné. A pravou

taky. Ale nejspíš to bude srdce. Před Epsilonem bylo jako hrozen, teď je to hrozinka. Anebo to budou mandle, na ty není spoleh.

Než někdo zjistí, že jsem zaklepala bačkorama, může to trvat celou věčnost. Četla jsem v novinách o nějakém Číňanovi, který doma ležel mrtvý dvacet let, datum stanovili podle novin na stole v kuchyni, a když ho našli, byla z něj kostra v pyžamu. Taky ze mě bude kostra v pyžamu. Anebo začnu být cítit, sousedi si nejdřív budou myslet, že to jsou Pákistánci v přízemí, ale když si začnou stěžovat i oni, někdo si vzpomene na starou bábu ve třetím. „Tu přece zabili za války, ne?“ budou namítat. „Ale ne,“ ohradí se June, můj soused od vedle. „Viděl jsem ji loni na Vánoce. Asi bysme měli zavolat pohotovost.“

Jako malá holka jsem vždycky snila o tom, že pro mě přijede sanitka, a když se poblíž nějaká objevila, držela jsem si palce a šeptala jsem: „Ať jsem to já, ať jsem to já,“ ale nikdy jsem to já nebyla, sanitka pokaždé jela někam dál, poznala jsem to podle sirény. Teď zase slyším v dálce houkání sanitky a mělo by se blížít ke mně, protože mám čisté kalhotky a už brzo umřu. Ale místo toho se v sanitce veze někdo jiný, kdo už za sebe nenese odpovědnost.

Venku se stmívá, pokouším se soustředit na něco užitečného a jediné, co má teď nějaký význam, je to, jaká budou moje poslední slova. „Pravděpodobnost, že umřeme,

je určitě menší než ϵ , pokud je ϵ mikroskopicky malé množství," řekla jsem Epsilonovi. Nebylo mi podobné říct něco takového, měla jsem říct něco jiného.

Chci říct něco smysluplného, celou noc v posteli nezamhouřím oka a snažím se přijít na něco, co se bude rýmovat. Cítím v kostech, že tady už ležet zůstanu. Pak ale přijde ráno a já dostanu hlad.

Epsilon tvrdí, že statisticky vzato umřeme nejpravděpodobněji v posteli.

Asi bych měla vstát.

Žít. Naplno. Stojím v ložnici před postelí a nevím, jak se žije naplno. Nakonec se rozhodnu, že začnu jako vždycky úmrtními oznámeními v novinách.

Ale nejdřív jdu do koupelny. Mám na sobě stejné oblečení jako včera a jako všechny ostatní dny, svoje černé šaty. Včera byly přímo černočerné. Epsilon je malý, tak nevím, proč nám zrcadlo nad umyvadlem visí tak vysoko, ale jemu prý stačí, když si vidí na pěšinku. Já nevidím nic, jsem hrozně shrbená. Narovná se a stoupnu si na špičky. A stejně v zrcadle vidím tak akorát horní polovinu obličeje, připadám si jak vodník. Je zvláštní, že tohle jsem já. Pohlédnu si do očí. Proč by měl být člověk hezký, když si toho stejně nikdo nevšímá? Dojdu si na chodbu vyzvednout noviny.

Sousedé hned od vedle, June a jeho máma, možná vědí, že tu jsem. Ale chybět jim nebudu. Oni dva a my s Epsilonem v tomhle domě jako jediní bydlíme už od té doby, co ho postavili, dobře si Juneho pamatuju ještě jako malého

kluka. Jeho máma neumí říkat „r“ a jméno mu nejspíš vymyslel táta, vím, že se neobyčejně zajímal o staré jazyky. A o auditory. Juneho máma je jedna z mála, s kým se tu zdravím, začalo to, když jsme se čerstvě nastěhovali a mě nenapadlo nic lepšího. „Dobrý den,“ pozdravila jsem, několikrát denně. Záhy se ukázalo, že jsem si pěkně zavařila. Ráno to šlo hladce, pak jsme se potkaly, když ona vycházela ze sklepa a já z kolny. „Dobrý den,“ řekla jsem zase. O něco později jsme na sebe narazily třeba před prádelnou a za pár hodin třeba ještě někde. „Dobré odpoledne“ a „to vás zase ráda vidím,“ prohodila jsem s nuceným úsměvem. Když jsem pak musela jít vyhodit smetí a ona zrovna kvůli bůhvíčemu byla venku, nezbývalo mi než dělat, že ve tmě špatně vidím a nevšimla jsem si jí. Cestou k šachtě na odpadky jsem před sebou máchala rukama, načež jsem ráno zase pozdravila „dobrý den“ a trapný taneček začal nanovo. Když se od ní manžel odstěhoval k auditorce o patro níž a ona přestala vycházet z bytu, spadl mi kámen ze srdce. June ještě ani nebyl plnoletý a už musel chodit všechno zařizovat sám, takže se asi není čemu divit, že z něj nevyrostl žádný sympaťák. Když nás s Epsilonem potká, ani nepozdraví a já ho ostatně taky nezdravím. Co se z domu odstěhovala ta nahluchlá, nechávám všechno zdrazení na Epsilonovi. „Zdravíčko, sousede,“ řekne Epsilon a June nic, ale jednou nám ukázal prostředníček. „Celkem zajímavý,“ komentoval

to Epsilon bez sebemenšího pokusu o ironii, Epsilon není nikdy ironický. „Takový pozdrav jsem ještě neviděl,“ řekl. „To má asi ze skauta.“

Když si ráno z rohožky беру noviny, stane se někdy, že přesně ve stejnou chvíli ze dveří vykoukne taky June nebo jeho máma, a pokaždé je to stejně nepříjemné.

Namažu si chleba a sednu si v kuchyni ke stolu. Na druhý pokus otevřu noviny na správné straně. Když si v nákupním centru v Tveitě koupím koláček s vanilkovým krémem uprostřed a posypaný kokosem, sním pokaždé nejdřív žlutý vnitřek, a jako by byl přehled firem v úpadku tím kokosem, jsou úmrtní oznámení krémové jádro novin. Dneska jsem si oddechla, že tam není moje jméno. I když úmrtní oznámení v novinách může být docela hezká věc, takový důkaz, že jsem existovala, a tak přemýšlím, jestli je možné zaslat do novin vlastní oznámení předem a požádat je, aby ho otiskli, až nadejde čas. Dřív jsem si úmrtní oznámení pročítala jen proto, abych se potěšila nad tím, koho všeho jsem přežila, teď mi ale připadá, že to nehraje žádnou roli, stejně přece všichni žijeme jen chvíli.

Čas ubíhá a nevrací, co vzal, ale láska, úcta a vzpomínky v srdcích žijí dál. Vzpomínáme.

Jo, kdyby tak někdo chtěl vzpomínat, jak jsem bývala krásná a chytrá a zábavná, a kdybych bývala měla děti,

mohly zdědit moje buňky, ať už na cokoliv, a navíc bych nadcházejícím pokolením předala svoje životní moudro: „Milá dcero, nikdy při focení nezapomeň lehce vydechnout. Na fotce budeš mít větší rty.“ Holt přírodu zajímá, jen aby se zachovaly druhy, na jednotlivce úplně kašle, ve skutečnosti je nejradši, když jednotlivci žijou co nejkratší dobu, generace se tak rychle střídají a evoluce má spád, což je v boji o přežití jasná výhoda.

„Takže chování přírody je v příkrém rozporu se zájmy nás jednotlivců,“ konstatoval Epsilon. „Copak to pořád neříkám?“ já na to. Co umřel Stein, nemůže se Epsilon odtrhnout od jedné knihy. „Co to vlastně čteš?“ zeptala jsem se. „Čtu si, co říká Schopenhauer o smrti,“ odpověděl Epsilon. „Pokouším se vyrovnat s tím, že Stein už není mezi námi.“ „A nejsi náhodou věřící?“ namítla jsem. „Ne,“ popřel to Epsilon. „Takže ty si teď myslíš, že pro Steina najdeš nějaké jiné řešení?“ ptala jsem se dál. Epsilon přikývl: „Možná.“ „A co na to Schopenhauer?“ zajímala jsem se. „No tak to, že by Stein přežil v podobě nějaké světové vůle, je trochu přitažené za vlasy,“ uvažoval Epsilon, „ale že přežije jakožto psí druh, na tom asi něco je.“ „Takže když si představím psa, který v nějaké zahradě před tisíci lety žere trávu a řeší tím všechny svoje problémy, tak to svým způsobem bude tentýž pes, co tam žere trávu dneska?“ rozváděla jsem

myšlenku. „Tak z toho moc nadšená nejsem, Stein byl přece jenom Stein.“ „Schopenhauer tvrdí, že se musíš povznést nad představu Steina jako jednotlivce,“ vysvětloval Epsilon. „Musíš ho umět ztotožnit s celkem, protože jako součást celku má pes zajištěný život na dlouho dopředu.“

Teď si říkám, že se taky musím povznést nad představu sebe sama jako jednotlivce a ztotožnit se s celkem, jenže to nedokážu, mám k celku tak daleko, že dál už k němu mít ani nemůžu. Třeba ale ještě není pozdě, a napadne mě, že si mě třeba někdo všimne cestou do obchodu. Co ale pak budu dělat, nejspíš nic, a možná dotyčného zklamání. Nikdy jsem neslyšela o nikom, koho by nadchlo nic, a nerada bych někoho zklamala.

Musím dlouho stát za dveřmi bytu a dívat se kukátkem na chodbu. Ale nestěžuju si. Horší je to pro ty, kdo špatně vidí a musí kvůli tomu nosit monokl. Počkám, až odejdou sousedi odnaproti a seshora, až ještě několikrát zaklapnou dveře v přízemí, a pak vyrazím. O víkendech nakupovat nechodím, to je všude moc lidí a Epsilon je doma. Po schodech mezi patry chodím pomalu, kolem dveří sousedů a kolem poštovních schránek rychle. Jednou přišel poštou na moje jméno katalog zásilkové služby a už jsem si skoro objednala „úžasnou a zcela

jedinečnou umělohmotnou losí hlavu, která na pohyb v okolí reaguje zpěvem, je zdrojem smíchu a zábavy a je to unikátní nabídka“. Ale Epsilonovi se podařilo nákup zarazit.

Jen co vyjdu ven, přemůžu se a vzhlednu k nebi. Pěkně svítí sluníčko, pomyslím si, a pak zase sklopím oči k věcem, které číhají na kraji silnice. Od té doby, co v novinách vyšel údržbářův nekrolog, už uplynul měsíc.

„Zemřel nepřírozenou smrtí,“ řekla jsem. „To je mrzutý,“ odvětil Epsilon, ale vypadal, že se víc trápí tím, že mu zrovna nejde rozepnout zip u bundy. „Dosáhl předpokládané délky života, takže může být spokojený,“ uzavřela jsem.

Teď si ale nejsem tak jistá. Ničím už si nejsem jistá. Prostor před domem teď vypadá přesně tak, jak si kdejaká konzerva z vilky za městem představuje, že to u družstevní bytovky v téhle čtvrti vypadá, a i když jsem jednou v zimě už v noci venku byla, kokosová koule na živém plotě mě přece jen zarazí.

Na trávníku před domem sedí dvě matky s kočárky, a přestože se nedívám do země tak urputně, jako mám ve zvyku, ani si mě nevšimnou, ale nic si z toho nedělám, v jednom pořadu v televizi vysvětlovali, že dneska už se nezdraví „dobrý den“, ale „čau kámo“, což by se mi asi neříkalo moc dobře.